

Голові Разової спеціалізованої вченої ради
8/24 Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського,
д-р наук з фізичного виховання та спорту,
доценту Сороколіт Н.С.

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента,
Ягодзінського Віталія Петровича,
на дисертаційну роботу Первачука Олега Ігоровича на тему
«Удосконалення психологічної підготовленості військовослужбовців
до військово-професійної діяльності засобами рукопашного бою»,
подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань
01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність теми. Досвід організації форм фізичної підготовки у збройних силах провідних держав свідчить про те, що за умов якісної організації застосування засобів рукопашного бою та подальшого впровадження у практику військово-професійної діяльності позитивно впливає на виховання особового складу, підносить його дух та сприяє прищепленню військовослужбовцям почуття відповідальності, взаємодопомоги, колективізму й згуртованості, вірності своєму обов'язку та присязі. Дослідники зазначають, що умови сьогодення, спричинені агресією з боку РФ, створили нагальну проблему задіювати всі можливі засоби для психологічної готовності військовослужбовців з метою успішного виконання ними бойових завдань задля процвітання нашої держави. За результатами наукових досліджень визначено, що саме психологічній підготовленості як аспекту якісного забезпечення та удосконалення професійної готовності військовослужбовців належить важлива роль. Таким чином, необхідність вдосконалення психологічної підготовленості військовослужбовців до військово-професійної діяльності засобами рукопашного бою є актуальною.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. Дисертаційна робота Первачука О.І. є завершеним самостійним дослідженням, яке має актуальне теоретичне та практичне значення. У ній подано вирішення актуального науково-прикладного завдання щодо психологічної підготовленості військовослужбовців до військово-професійної діяльності засобами рукопашного бою.

Здобувач має достатню кількість публікацій. У цих публікаціях викладено основні положення та висновки, що зроблені дисертантом у своїй роботі. Зміст та кількість публікацій за дисертаційним дослідженням повністю відповідає вимогам МОН України. Теоретичне оприлюднення наукових досліджень на конференціях повною мірою засвідчує належну апробацію результатів. Основні положення дисертаційного дослідження відображено у 20 наукових праць (15 праць у журналах категорії «Б», які включені до профільних міжнародних науково-метричних баз і підпадають під всі критерії Порядку формування фахових видань), серед яких 13 публікацій, у яких висвітлені основні наукові результати дисертаційної роботи, 4

наукові праці, які засвічують апробацію матеріалів дисертації та 3 праці, які додатково відображають результати дисертації.

Новизна представлених теоретичних та експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень. За результатами дослідження: *унтерше* обґрунтовано та експериментально перевірено програму удосконалення психологічної підготовленості військовослужбовців до військово-професійної діяльності засобами рукопашного бою, яка забезпечує ефективний розвиток фізичної і психологічної готовності військовослужбовців до військово-професійної діяльності; *доповнено* дані про організацію та проведення занять з різних розділів фізичної підготовки курсантів ВВНЗ та інформацію щодо ефективності формування спеціальної психологічної підготовленості військовослужбовців провідних країн НАТО засобами рукопашного бою; *набули подальшого розвитку*: наукова інформація щодо вагомості впливу фізичних вправ військово-прикладної спрямованості на формування психологічної підготовленості військовослужбовців засобами рукопашного бою; дані щодо особливостей функціонального стану, психологічних функцій, фізичного здоров'я і фізичної підготовленості військовослужбовців.

Наукова обґрунтованість досліджень. Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків сформульованих у дисертації Первачука О.І., достовірність отриманих у роботі результатів забезпечена адекватністю методів дослідження, поставленим завданням, достатньою кількістю військовослужбовців, які брали участь у констатувальному та формувальному педагогічному експерименті, достовірністю отриманих результатів та коректною статистичною обробкою одержаних даних, опрацьованою, випробуваною та впроваджені авторської програми вдосконалення психологічної підготовленості військовослужбовців до військово-професійної діяльності засобами рукопашного бою, достатньою ілюстрацією дисертаційного дослідження та глибоким аналізом наукової літератури.

Достовірність результатів дослідження. Достовірність результатів дослідження забезпечувалась використанням ґрунтовного аналізу наукових матеріалів та літературних джерел, використанням адекватних методів дослідження, достатньою кількістю респондентів, які приймали участь в експерименті.

Практичний ефект роботи підтверджено актами впровадження до системи фізичної та психологічної підготовки військовослужбовців Збройних сил України, зокрема Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів; Військового інституту танкових військ Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», м. Харків; Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, м. Харків; 184-го навчального центру Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, смт Старичі, Львівська область; науково-дослідної роботи «Удосконалення навчальних програм з фізичної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів», шифр «Удосконалення – ФІ», замовник – начальник Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів; науково-дослідної роботи «Удосконалення організації фізичної підготовки військовослужбовців ВВНЗ (НЦ) з урахуванням особливостей сучасних бойових дій», шифр – «Спеціалізована-ФІ», замовник – начальник Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів.

Рівень виконання поставленого наукового завдання. Науковий апарат дослідження сформульовано коректно. Об'єкт і предмет дослідження адекватні меті та завданням дослідження. Так, метою дослідження є удосконалення психологічної підготовленості військовослужбовців до військово-професійної діяльності на основі використання засобів рукопашного бою.

Завданнями дослідження було:

виявити проблемне поле психологічної підготовки військовослужбовців до військово-професійної діяльності;

визначити структуру психологічної підготовки військовослужбовців і взаємозв'язок зі специфікою військово-професійної діяльності;

обґрунтувати структуру та зміст програми удосконалення психологічної підготовленості військовослужбовців до військово-професійної діяльності засобами рукопашного бою;

перевірити ефективність упровадження програми удосконалення психологічної підготовленості військовослужбовців до військово-професійної діяльності засобами рукопашного бою.

Оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності. Усвідомлення дисертантом Первачуком О.І. сутності ідеї дослідження сприяло чіткому окресленню його меж та формулювання теми, мети та завдань дослідження. Дисертантом зроблено правильний підбір методів дослідження відповідно до мети та завдань наукової роботи. Визначення ефективності розробленої програми проведено з використанням методів математичної статистики. Сформульовані здобувачем висновки дисертаційної роботи у повній мірі відображають результати аналізу й узагальнення наукових та літературних джерел, витікають із отриманих результатів досліджень і свідчать, що поставлені у роботі завдання сприяли вирішенню важливого науково-прикладного завдання. Враховуюче вищезазначене та рівень володіння методологією Первачука О.І., здобувач відповідає науковому ступеню доктора філософії за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Відсутність порушення академічної доброчесності, фабрикації, фальсифікації у дисертації та наукових публікаціях здобувача. Проведений детальний аналіз дисертації, наукових публікацій за результатами дослідження показав відсутність ознак порушення академічної доброчесності, фабрикації, фальсифікації у дисертації та наукових публікаціях Первачука О.І.

Характеристика основних структурних елементів дисертаційної роботи.

В першому розділі дисертації проведено теоретичний аналіз і здійснено узагальнення наукових та літературних джерел з різних аспектів порушеної проблеми, визначено й узагальнено основи психологічної підготовки фахівців силових структур ЗС України та країн – членів Північноатлантичного альянсу, з'ясовано роль фізичної підготовки у вирішенні завдань психологічної підготовки військовослужбовців збройних сил, визначено місце і роль рукопашного бою в системі психологічної підготовки військовослужбовців для успішного виконання бойових завдань відповідно займаної посади.

Другий розділ забезпечив розкриття сутності методів дослідження, які було обрано для розв'язання поставлених завдань, а також установив обґрунтованість їх використання. Надано відомості та інформацію про респондентів, які взяли участь у дослідженні, викладено етапність організації та проведення дослідження.

В третьому розділі представлено результати констатувального експерименту

щодо визначення ефективності чинної програми та змісту фізичної підготовки курсантів НАСВ. У межах констатувального експерименту було здійснено дослідження: змісту процесу формування знань і навичок у структурі психологічної підготовленості засобами рукопашного бою; рівня результатів навчання курсантів у ВВНЗ та рівня їхньої психологічної підготовленості до виконання завдань за призначенням; динаміки загальної, спеціальної і військово-прикладної фізичної підготовленості, а також взаємозв'язку фізичної підготовленості та військово-професійної підготовки військовослужбовців. У дослідженні рівня психологічної підготовленості військовослужбовців до виконання завдань військово-професійної діяльності взяли участь 47 курсантів першого курсу та 49 курсантів третього і четвертого курсу навчання спеціальності «Управління діями підрозділів механізованих військ» Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного. Був проведений аналіз особистих карток респондентів, у яких відображено рівень професійної підготовленості за нормативами й тестами відповідно до керівних документів з бойової підготовки Сухопутних військ з виконання нормативів бойової підготовки, а саме: стрільба з автомата; зайняття окопу (вогневої позиції), опорного пункту, району оборони або вказаного місця; ведення рукопашної сутички у ближньому бою; дії у пішому порядку під час атаки переднього краю оборони противника; доставляння босприпасів під вогнем противника; обладнання пункту спостереження. Усі нормативи виконували в умовах, наближених до бойових, та із застосуванням імітаційних засобів (димові шашки, вибухи навчальних гранат тощо).

У дослідженні спеціальної та військово-прикладної фізичної підготовленості, а також психологічної готовності до виконання бойових нормативів узяли участь три групи військовослужбовців по 27 осіб у кожній, рівень підготовленості й термін навчання яких були достовірно однакові ($p > 0,05$). Мета дослідження полягала у спостереженні за діями військовослужбовців та особливостями їхньої поведінки під час виконання зазначених вправ, а не визначенні результатів виконання вправ.

Дослідження показників і рівня розвитку якостей, які характеризують ступінь тривожності, занепокоєння, емоційного напруження внаслідок дії стресових чинників та чинників, які впливають на психологічну підготовленість військовослужбовців до виконання бойових завдань у стресових ситуаціях було організовано й проведено за опитувальником Спілбергера – Ханіна та оцінювання рівня нервово-психічної стійкості військовослужбовців за методикою «Прогноз» (В. А. Бодров), у яких взяли участь 78 фахівців механізованих підрозділів молодших і старших курсів під час планового польового виходу. Для визначення ефективності організації психологічної підготовки та занять із рукопашного бою з військовослужбовцями, визначення впливу застосування засобів рукопашного бою на психологічну готовність під час виконання завдань військово-професійної діяльності було проведено анкетування, до якого залучили 87 фахівців механізованих підрозділів I–IV року навчання військового навчального закладу (м. Львів).

Четвертий розділ наукової роботи був присвячений обґрунтуванню структури та змісту програми удосконалення психологічної підготовленості військовослужбовців до військово-професійної діяльності на основі використання засобів рукопашного бою. Було сформовано контрольну ($n=31$) й експериментальну ($n=29$) групи (КГ й ЕГ) з військовослужбовців Національної академії сухопутних

військ (м. Львів) спеціальності «Управління діями підрозділів механізованих військ». Дослідження було проведено у пункті постійної дислокації та на навчально-польовій базі. Усього в дослідженні взяли участь 60 курсантів віком 17–23 роки.

Проведено визначення початкових даних експериментальної та контрольної груп і їх статистичну обробку. Проведено формувальний педагогічний експеримент, метою якого було визначення ефективності розробленої програми удосконалення психологічної підготовленості військовослужбовців до військово-професійної діяльності засобами рукопашного бою. Проведене дослідження, пов'язане з визначенням ефективності розробленої авторської програми довело ефективність авторської програми на вдосконалення рівня бойової готовності, яка дає змогу достовірно покращувати показники у виконанні вправ військово-професійної діяльності (на 37,75 % порівняно з вихідними даними). Щодо підвищення рівня психологічної та фізичної підготовленості дослідження довело, що запропонований зміст вправ бойової підготовки у поєднанні із засобами рукопашного бою в ЕІ та КІ не знижує й не підвищує перевірні показники у процесі розвитку основних фізичних якостей військовослужбовців ($t=0,64-0,99$; $p>0,05$ та $t=0,63-2,31$ при дост. $t>2,05$).

В п'ятому розділі подано результати дослідження, їх порівняння з результатами інших учених за наявними науковими джерелами. Виокремлено три групи даних, одержаних під час дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

1. Не зовсім зрозуміло для чого проводилося дослідження рівня розвитку основних фізичних якостей кандидатів на вступ до військових закладів вищої освіти (табл. 3.3, рис. 3.6-3.8), якщо авторська програма удосконалення психологічної підготовленості військовослужбовців на основі використання засобів рукопашного бою розрахована на військовослужбовців, які вже пройшли цикл первинної військово-професійної підготовки, сформуvalи загальну фізичну підготовку та формують військово-професійні навички у процесі фізичної підготовки?

2. Потребус додаткового роз'яснення чому саме для дослідження було обрано курсантів спеціальності «Управління діями підрозділів механізованих військ»?

3. З роботи не цілком зрозуміло як саме та на скільки відсотків покращилися показники курсантів після впровадження Вашої запропонованої програми?

4. У дослідженні відсутня інформація щодо врахування думки військовослужбовців-учасників бойових дій та досвід ведення бойових дій у російсько-українській війні під час відпрацювання змісту авторської програми удосконалення психологічної підготовленості військовослужбовців до військово-професійної діяльності засобами рукопашного бою?

5. На нашу думку пункти 3 та 4 завдання дослідження відображають єдину думку. Чи не доцільно було б дані пункти переформулювати або об'єднати?

6. В дисертаційній роботі зустрічаються орфографічні, стилістичні помилки та деякі порушення в оформленні рисунків.

Висновок

Дисертаційна робота Первачука Олега Ігоровича на тему «Удосконалення психологічної підготовленості військовослужбовців до військово-професійної діяльності засобами рукопашного бою», є завершеним самостійним дослідженням, має наукову новизну щодо обґрунтування програми удосконалення психологічної

підготовленості військовослужбовців до військово-професійної діяльності засобами рукопашного бою та відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами)), а її автор Первачук Олег Ігорович заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

Кандидат педагогічних наук, доцент,
начальник кафедри фізичного виховання і спорту
Військової академії (м. Одеса)

Ягодзінський Віталій Петрович

20 вересня 2024 р.

Підпис Ягодзінського В.П. засвідчую:

Начальник відділу особового складу та стройового штабу
Військової академії (м. Одеса)
підполковник

Андрій Воротілов

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ
НАЧАЛЬНИК ВІДДІЛУ
ПЕРСОНАЛУ ТА СТРОЙОВОГО
СТАБУ
А. ВОРОТИЛОВ